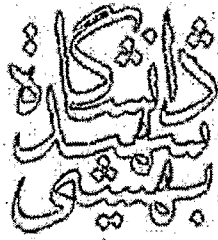

۱۳۱۷۱۸

دانشگاه شهید بهشتی
دانشکده مدیریت و حسابداری

جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد رشته مدیریت فناوری اطلاعات

عنوان پایان نامه:

بررسی تأثیر رویکردهای نوین مشارکتی

بر عملکرد زنجیره تأمین یک سازمان

مطالعه موردی شرکت ملی نفت ایران

استاد راهنما:

دکتر امین عمید

استاد مشاور:

دکتر علی رضائیان

نگارش:

محمد رضا سیدمومنی

تابستان ۱۳۸۸

۱۳۱۶۱۸

لین لٹررہ تقدیم می کتب بہ

عزیزانہ

کہ بی لطف حضور شاہ طی لین مسیر برلین میسر بنو ؛

بدن، ماور و برلین

نام خانوادگی: سید مومنی
نام: سید محمدرضا
دانشکده: مدیریت و حسابداری
رشته تحصیلی و گرایش: مدیریت فناوری اطلاعات
نام استاد راهنما: دکتر امین عمید
تاریخ فراغت از تحصیل: ۸۸/۰۶/۲۱
عنوان پایان نامه: بررسی تأثیر رویکردهای نوین مشارکتی بر عملکرد زنجیره تأمین یک سازمان

چکیده

هدف تحقیق پیش رو بررسی تأثیر به کارگیری رویکردهای نوین مشارکتی مانند وی.ام.آی و سی.پی.اف.آر بر عملکرد زنجیره تأمین شرکت ملی نفت ایران می باشد.

به منظور انجام این تحقیق پرسشنامه ای طراحی و میان خبرگان و کارشناسان واحد تدارکات و امور کالای شرکت های عملیاتی شرکت ملی نفت ایران توزیع گردید. طراحی سؤالات این پرسشنامه به گونه ای انجام گرفته است که تأثیرگذاری پنج عامل عملیاتی ساز و کارهای مشارکت، به اشتراک گذاری اطلاعات، زمان تحویل، ساختار هزینه و الگوی تقاضا را بر عملکرد زنجیره تأمین بررسی نماید. در این تحقیق شاخص های عملکرد زنجیره تأمین سه عامل سطح سرویس مشتری، سوددهی زنجیره تأمین و اثر شلاقی در نظر گرفته شده اند.

نتایج به دست آمده از تحلیل های آماری داده ها تأثیرگذاری مثبت به کارگیری ساز و کارهای نوین مشارکتی و به اشتراک گذاری اطلاعات را بر عملکرد زنجیره تأمین شرکت ملی نفت ایران تأیید نمود. از طرف دیگر، بین الگوی تقاضای مورد استفاده در زنجیره تأمین و عملکرد آن ارتباط معنی داری مشاهده نگردید. این نتایج نشان می دهد که زنجیره تأمین شرکت ملی نفت ایران که به صورت سنتی اداره می شود می تواند با به کارگیری ساز و کارهای نوینی مانند وی.ام.آی یا سی.پی.اف.آر و همچنین به اشتراک گذاری بیشتر اطلاعات با تأمین کنندگان، بر مشکلات مهمی از قبیل هزینه های بالا و سطح سرویس پایین زنجیره تأمین خود تا حدود زیادی فائق آید.

کلمات کلیدی: مشارکت در زنجیره تأمین، به اشتراک گذاری اطلاعات، سی.پی.اف.آر، وی.ام.آی

فهرست مطالب

فهرست مطالب	۱
فهرست شکل ها	۹
فهرست جداول	۹
فصل اول	۹
کلیات تحقیق	۹
۱-۱- مقدمه	۱۰
۱-۲- تعریف و بیان مسأله	۱۲
۱-۳- اهمیت و ضرورت تحقیق	۱۴
۱-۴- اهداف تحقیق	۱۵
۱-۵- سوال تحقیق و فرضیه ها	۱۵
۱-۵-۱- سوالات تحقیق	۱۵
۱-۵-۲- فرضیات تحقیق	۱۵
۱-۵-۲-۱- فرضیات اصلی تحقیق	۱۵
۱-۵-۲-۲- فرضیات فرعی تحقیق	۱۶
۱-۶- نتایج مورد انتظار از اجرا و استفاده کنندگان از نتایج تحقیق	۱۶
۱-۷- قلمرو تحقیق (زمانی، مکانی و موضوعی)	۱۷
۱-۷-۱- قلمرو موضوعی تحقیق	۱۷
۱-۷-۲- قلمرو زمانی تحقیق	۱۷
۱-۷-۳- قلمرو مکانی تحقیق	۱۸
۱-۸- موانع و محدودیت های این پژوهش	۱۸
فصل دوم	۲۰
ادبیات موضوعی تحقیق	۲۰
۲-۱- مقدمه	۲۱
۲-۲- مدیریت زنجیره تأمین	۲۱

- ۲-۳-۲- مدیریت مشارکتی زنجیره تأمین ۲۲
- ۲-۳-۱- تعریف مشارکت در زنجیره تأمین ۲۳
- ۲-۳-۲- پیشرفت تدریجی مشارکت در زنجیره تأمین ۲۴
- ۲-۳-۳- ارزش به اشتراک گذاری اطلاعات ۲۸
- ۲-۴-۲- مدیریت موجودی توسط تأمین کننده ۳۰
- ۲-۴-۱- تاریخچه و تعریف ۳۰
- ۲-۴-۲- مطالعات پیشین در زمینه وی.ام.آی ۳۲
- ۲-۵-۲- برنامه ریزی، پیش بینی و پرسی مجدد مشارکتی ۳۴
- ۲-۵-۱- تاریخچه و تعریف ۳۴
- ۲-۵-۲- مطالعات پیشین در زمینه سی.پی.اف.آر ۳۶
- ۲-۶-۲- بحث و بررسی ۴۰
- ۲-۷-۲- انواع اطلاعاتی که به اشتراک گذارده می شود ۴۰
- ۲-۸-۲- مزایای مشارکت ۴۲
- ۲-۸-۱- به کارگیری ساز و کارهای نوین مشارکتی در شرکت شل ۴۴
- ۲-۸-۲- سیستم ELEMICA ۴۴
- ۲-۹-۲- فراتر از به اشتراک گذاری اطلاعات ۴۸
- ۲-۱۰-۲- مدل مفهومی تحقیق ۴۹
- ۲-۱۱-۲- متغیرهای مستقل ۵۰
- ۲-۱۱-۱- ساز و کارهای مشارکت ۵۰
- ۲-۱۱-۲- به اشتراک گذاری اطلاعات ۵۱
- ۲-۱۱-۳- الگوی تقاضا ۵۲
- ۲-۱۱-۴- زمان تحویل ۵۲
- ۲-۱۱-۵- ساختار هزینه ۵۳
- ۲-۱۲-۲- متغیرهای وابسته ۵۴
- ۲-۱۲-۱- معیارهای اقتصادی (سوددهی) ۵۴
- ۲-۱۲-۲- سطح سرویس مشتری ۵۴
- ۲-۱۲-۳- اثر شلاقی ۵۵
- فصل سوم ۵۶

۵۶ روش تحقیق
۵۷ ۳-۱- مقدمه
۵۸ ۳-۲- روش تحقیق
۵۸ ۳-۳- جامعه آماری و نمونه آماری
۵۹ ۳-۴- ابزارهای اندازه گیری (روش گردآوری داده ها)
۵۹ ۳-۴-۱- مطالعات کتابخانه‌ای
۶۰ ۳-۴-۲- پرسشنامه
۶۰ ۳-۴-۳- مقیاس بندی پاسخ سوالات پرسشنامه
۶۲ ۳-۴-۴- روایی پرسشنامه
۶۳ ۳-۴-۵- پایایی (قابلیت اعتماد) پرسشنامه
۶۵ ۳-۵- روش تحلیل داده ها
۶۷ ۳-۵-۱- میانگین
۶۷ ۳-۵-۲- همبستگی
۶۷ ۳-۵-۳- آزمون کولموگروف-اسمیرنوف
۶۸ ۳-۵-۴- رگرسیون خطی ساده
۶۹ فصل چهارم
۶۹ تجزیه و تحلیل آماری داده ها
۷۰ ۴-۱- مقدمه
۷۱ ۴-۲- انواع روشهای تجزیه و تحلیل داده ها
۷۲ ۴-۳- آمار توصیفی
۷۲ ۴-۳-۱- مشخصات عمومی جامعه
۷۲ ۴-۳-۲- بررسی ویژگی جامعه از لحاظ محل خدمت
۷۳ ۴-۳-۳- بررسی ویژگی جامعه از لحاظ سطح سازمانی
۷۳ ۴-۳-۴- بررسی ویژگی نمونه بر اساس سطح تحصیلات
۷۴ ۴-۳-۵- بررسی ویژگی نمونه بر اساس سابقه خدمت
۷۵ ۴-۳-۶- بررسی ویژگی جامعه از لحاظ سن
۷۵ ۴-۳-۷- بررسی ویژگی جامعه از لحاظ فراوانی سوالات پرسشنامه
۷۶ ۴-۴- معرفی متغیرهای به کار رفته در تحلیل داده ها
۷۶ ۴-۵- توصیف داده ها

۷۷	۴-۶- توصیف داده‌ها برای متغیرهای مستقل و وابسته
۷۸	۴-۷- آمار استنباطی
۷۸	۴-۷-۱- پایایی داده‌های تحقیق
۷۸	۴-۷-۲- آزمون نرمال بودن کلموگروف-اسمیرنوف
۸۰	۴-۸- آزمون فرضیه‌های پژوهش
۸۰	۴-۸-۱- آزمون فرضیه اول
۸۳	۴-۸-۲- آزمون فرضیه دوم
۸۶	۴-۸-۳- آزمون فرضیه سوم
۸۹	۴-۸-۴- آزمون فرضیه چهارم
۹۲	۴-۸-۵- آزمون فرضیه پنجم
۹۵	۴-۸-۶- آزمون فرضیه ششم
۹۸	۴-۸-۷- آزمون فرضیه هفتم
۱۰۱	۴-۸-۸- آزمون فرضیه هشتم
۱۰۴	۴-۸-۹- آزمون فرضیه نهم
۱۰۷	۴-۸-۱۰- آزمون فرضیه دهم
۱۱۰	۴-۸-۱۱- آزمون فرضیه یازدهم
۱۱۳	۴-۸-۱۲- آزمون فرضیه دوازدهم
۱۱۴	۴-۹- نتایج داده‌های سؤالات نظرسنجی
۱۱۷	فصل پنجم
۱۱۷	نتیجه‌گیری و پیشنهاد
۱۱۸	۵-۱- مقدمه
۱۱۹	۵-۲- تحلیل نتایج فرضیه‌ها
۱۱۹	۵-۲-۱- فرضیه فرعی اول
۱۲۰	۵-۲-۲- فرضیه فرعی دوم
۱۲۰	۵-۲-۳- فرضیه فرعی سوم
۱۲۱	۵-۲-۴- نظرسنجی در مورد ساز و کارهای نوین مشارکتی در زنجیره تأمین
۱۲۲	۵-۲-۵- فرضیه فرعی چهارم
۱۲۳	۵-۲-۶- فرضیه فرعی پنجم
۱۲۴	۵-۲-۷- فرضیه فرعی ششم
۱۲۴	۵-۲-۸- نظرسنجی در مورد به اشتراک گذاری اطلاعات در زنجیره تأمین

۱۲۵۵-۲-۹- فرضیه فرعی هفتم
۱۲۶۵-۲-۱۰- فرضیه فرعی هشتم
۱۲۷۵-۲-۱۱- فرضیه فرعی نهم
۱۲۷۵-۲-۱۲- فرضیه فرعی دهم
۱۲۸۵-۲-۱۳- فرضیه فرعی یازدهم
۱۲۸۵-۲-۱۴- فرضیه فرعی دوازدهم
۱۳۰۵-۳- نتیجه گیری و پیشنهاد بر مبنای یافته های تحقیق
۱۳۴۵-۴- پیشنهاداتی برای تحقیقات آتی
۱۳۵منابع و مآخذ
۱۳۵منابع فارسی
۱۳۶منابع لاتین
۱۴۰ضمائم و پیوست ها
۱۴۱پیوست اول
۱۴۱معرفی جامعه آماری
۱۴۲شرکت ملی مناطق نفت خیز جنوب
۱۴۵شرکت پایانه های نفتی ایران
۱۴۶شرکت نفت قلات قاره ایران
۱۴۸پیوست دوم
۱۴۸پرسشنامه

فهرست شکل ها

- شکل ۱- سیستم Elemica ۴۵
- شکل ۲- افزایش عملکرد و اثربخشی با استفاده از شبکه Elemica ۴۷
- شکل ۳- مدل مفهومی تحقیق ۴۹
- شکل ۴- جامعه آماری از لحاظ محل خدمت ۷۲
- شکل ۵- جامعه آماری از لحاظ سطح سازمانی ۷۳
- شکل ۷- جامعه آماری از لحاظ سابقه خدمت ۷۴
- شکل ۶- جامعه آماری از لحاظ سطح تحصیلات ۷۴
- شکل ۸- جامعه آماری از لحاظ سن ۷۵
- شکل ۹- نتایج داده های سؤالات نظرسنجی ۱۱۶
- شکل ۱۰- مدل مفهومی تحقیق ۱۱۸
- شکل ۱۱- نتایج سؤالات نظرسنجی در مورد ساز و کارهای نوین مشارکتی در زنجیره تأمین ۱۲۲
- شکل ۱۲- نتایج سؤالات نظرسنجی مربوط به به اشتراک گذاری اطلاعات در زنجیره تأمین ۱۲۵
- شکل ۱۳- نتایج سؤالات نظرسنجی در مورد الگوی تقاضا ۱۲۹
- شکل ۱۴- وی.ام.آی پیشنهادی برای شرکت ملی نفت ایران ۱۳۱
- شکل ۱۵- سی.پی.اف.آر پیشنهادی برای شرکت ملی نفت ایران ۱۳۲

فهرست جداول

- جدول ۱- طیف لیکرت ۶۱
- جدول ۲- سؤالات پرسشنامه مرتبط با متغیرهای تحقیق ۶۱
- جدول ۳- معرفی متغیرهای به کار رفته در تحلیل ها ۷۶
- جدول ۴- آمار توصیفی سؤالات پرسشنامه تحقیق ۷۶
- جدول ۵- آمار توصیفی متغیرهای مستقل و وابسته ۷۷
- جدول ۶- پایایی داده های تحقیق ۷۸
- جدول ۷- آزمون کلموگروف- اسمیرنوف ۷۹
- جدول ۸- آزمون همبستگی پیرسون فرضیه اول ۸۰
- جدول ۹- ضریب همبستگی و ضریب تعیین فرضیه اول ۸۱
- جدول ۱۰- آزمون F برای استفاده از ANOVA در فرضیه اول ۸۲
- جدول ۱۱- آزمون t استیودنت برای معناداری ضرایب رگرسیون فرضیه اول ۸۲
- جدول ۱۲- آزمون همبستگی پیرسون فرضیه دوم ۸۳
- جدول ۱۳- ضریب همبستگی و ضریب تعیین فرضیه دوم ۸۴
- جدول ۱۴- آزمون F برای استفاده از ANOVA در فرضیه دوم ۸۵
- جدول ۱۵- آزمون t استیودنت برای معناداری ضرایب رگرسیون فرضیه دوم ۸۵
- جدول ۱۶- آزمون همبستگی پیرسون فرضیه سوم ۸۶
- جدول ۱۷- ضریب همبستگی و ضریب تعیین فرضیه سوم ۸۷
- جدول ۱۸- آزمون F برای استفاده از ANOVA در فرضیه سوم ۸۸
- جدول ۱۹- آزمون t استیودنت برای معناداری ضرایب رگرسیون فرضیه سوم ۸۸
- جدول ۲۰- آزمون همبستگی پیرسون فرضیه چهارم ۸۹
- جدول ۲۱- ضریب همبستگی و ضریب تعیین فرضیه چهارم ۹۰
- جدول ۲۲- آزمون F برای استفاده از ANOVA در فرضیه چهارم ۹۱
- جدول ۲۳- آزمون t استیودنت برای معناداری ضرایب رگرسیون فرضیه چهارم ۹۱
- جدول ۲۴- آزمون همبستگی پیرسون فرضیه پنجم ۹۲
- جدول ۲۵- ضریب همبستگی و ضریب تعیین فرضیه پنجم ۹۳
- جدول ۲۶- آزمون F برای استفاده از ANOVA در فرضیه پنجم ۹۴
- جدول ۲۷- آزمون t استیودنت برای معناداری ضرایب رگرسیون فرضیه پنجم ۹۴
- جدول ۲۸- آزمون همبستگی پیرسون فرضیه ششم ۹۵
- جدول ۲۹- ضریب همبستگی و ضریب تعیین فرضیه ششم ۹۶
- جدول ۳۰- آزمون F برای استفاده از ANOVA در فرضیه ششم ۹۷
- جدول ۳۱- آزمون t استیودنت برای معناداری ضرایب رگرسیون فرضیه ششم ۹۷
- جدول ۳۲- آزمون همبستگی پیرسون فرضیه هفتم ۹۸

جدول ۳۳- ضریب همبستگی و ضریب تعیین فرضیه هفتم	۹۹
جدول ۳۴- آزمون F برای استفاده از ANOVA در فرضیه هفتم	۱۰۰
جدول ۳۵- آزمون t استیودنت برای معناداری ضرایب رگرسیون فرضیه هفتم	۱۰۰
جدول ۳۶- آزمون همبستگی پیرسون فرضیه هشتم	۱۰۱
جدول ۳۷- ضریب همبستگی و ضریب تعیین فرضیه هشتم	۱۰۲
جدول ۳۸- آزمون F برای استفاده از ANOVA در فرضیه هشتم	۱۰۳
جدول ۳۹- آزمون t استیودنت برای معناداری ضرایب رگرسیون فرضیه هشتم	۱۰۳
جدول ۴۰- آزمون همبستگی پیرسون فرضیه نهم	۱۰۴
جدول ۴۱- ضریب همبستگی و ضریب تعیین فرضیه نهم	۱۰۵
جدول ۴۲- آزمون F برای استفاده از ANOVA در فرضیه نهم	۱۰۶
جدول ۴۳- آزمون t استیودنت برای معناداری ضرایب رگرسیون فرضیه نهم	۱۰۶
جدول ۴۴- آزمون همبستگی پیرسون فرضیه دهم	۱۰۷
جدول ۴۵- ضریب همبستگی و ضریب تعیین فرضیه دهم	۱۰۸
جدول ۴۶- آزمون F برای استفاده از ANOVA در فرضیه دهم	۱۰۹
جدول ۴۷- آزمون t استیودنت برای معناداری ضرایب رگرسیون فرضیه دهم	۱۰۹
جدول ۴۸- آزمون همبستگی پیرسون فرضیه یازدهم	۱۱۰
جدول ۴۹- ضریب همبستگی و ضریب تعیین فرضیه یازدهم	۱۱۱
جدول ۵۰- آزمون F برای استفاده از ANOVA در فرضیه یازدهم	۱۱۲
جدول ۵۱- آزمون t استیودنت برای معناداری ضرایب رگرسیون فرضیه یازدهم	۱۱۲
جدول ۵۲- آزمون همبستگی پیرسون فرضیه دوازدهم	۱۱۳
جدول ۵۳- نتایج داده های سؤالات نظرسنجی	۱۱۴
جدول ۵۴- مقایسه ضریب تعیین ساز و کار مشارکتی و به اشتراک گذاری اطلاعات	۱۳۳

فصل اول

کلیات تحقیق

۱-۱- مقدمه

امروزه صنایع مختلف به منظور حفظ سوددهی خود در محیط رقابتی و رو به رشد جهانی با چالش های فراوانی مواجه هستند. چنین شرایط دشواری که تقریباً برای تمامی صنایع به طور کم و بیش وجود دارد مدیران را به سمت تصمیم گیری هایی در راستای افزایش اثربخشی و بهبود عملکرد عملیات خود سوق می دهد.

تا چند دهه پیش تمامی دغدغه ها و تلاش های مدیران به منظور اتخاذ تصمیم های مناسب تنها محدود به سازمان زیر نظرشان بود و فراتر از آن نمی رفت. در این روش سنتی، با توجه به این که تمامی عملیات یک سازمان مانند تولید و موتناژ، انبارداری، توزیع و ... به طور جداگانه و مستقل در نظر گرفته شده و تصمیم گیری در مورد هر کدام با توجه به شاخصه های عملیاتی و عملکردی هریک به طور جداگانه اتخاذ می گردد، فرآیند تصمیم گیری در سیستم سنتی نسبتاً ساده بوده اما به دلیل در نظر نگرفتن ارتباطات و وابستگی های اجزا به یکدیگر، این امر منجر به افزایش قابل ملاحظه هزینه ها و کاهش بازدهی می گردد.

در حقیقت این سیستم سنتی مدیریت که در آن هر سازمان و یا حتی بخش های مختلف یک سازمان به طور مستقل عمل کرده و تنها به فکر منافع خود هستند، برای شرایط حال حاضر امروز که در آن مدیران به دنبال فراهم نمودن خدماتی فراتر و حتی در سطح جهانی بوده که نیازمند ارتباطات گوناگون با دیگر سازمان ها می باشد، مناسب نمی باشد. در نتیجه در سالیان اخیر سازمان ها از رویکرد سنتی تصمیم گیری منفعل و جزیره ای به سمت تصمیم گیری های هماهنگ و مشترک که تمامی اجزا و عملیات موجود در یک زنجیره تأمین را در نظر می گیرد روی آورده اند (توماس و گریفین ۱۹۹۶).

هدف تصمیم گیری با چنین رویکردی تغییر تمرکز از یک بخش و یا یک سازمان، به کل زنجیره تأمین شامل تمامی طرفین دخیل در آن می باشد. از آنجایی که تمرکز مشارکت در زنجیره تأمین بر کل زنجیره

متمرکز شده و هدف آن بهبود بازدهی عملیات در مدیریت زنجیره تأمین می باشد، این موضوع توجهات بسیاری را چه در عمل و چه در تحقیقات آکادمیک به خود معطوف نموده است.

مشارکت در زنجیره تأمین از یک فرم ساده همکاری بین طرفین زنجیره تأمین آغاز شده و به یک فرم پیچیده مشارکتی سیستمی توسعه یافته است. مفهوم مشارکت در زنجیره تأمین در مراحل ابتدایی خود به طور عمده بر به اشتراک گذاری اطلاعات بین اعضای زنجیره تأمین به منظور بهبود بازدهی مدیریت زنجیره تأمین متمرکز می شود. تبادل الکترونیکی داده ها یا ای.دی.آی^۳ شبکه ای از سیستم های رایانه ای است که زیرساخت های به اشتراک گذاری اطلاعات را فراهم نموده و از مشارکت بین طرفین زنجیره تأمین پشتیبانی می نماید. پاسخگویی سریع یا کیو.آر^۴، پاسخگویی اثربخش به مشتری یا ای.سی.آر^۵، و مدیریت موجودی فروشنده یا وی.ام.آی^۶ مفاهیم جدیدتری هستند که از ایده مشابهی برای مشارکت زنجیره تأمین استفاده کرده اند.

مدل توسعه یافته تر مشارکت در زنجیره تأمین، برنامه ریزی، پیش بینی و پرسازی مجدد مشارکتی یا سی.پی.اف.آر^۷ نام دارد که به منظور انجام پیش بینی های مشترک بین تولیدکننده و فروشنده توسعه یافته است.

این مطالعه به بررسی اثرات ساز و کارهای مدرن مشارکتی بر عملکرد زنجیره تأمین می پردازد. در مقایسه با سیستم های سنتی زنجیره تأمین، وی.ام.آی و سی.پی.اف.آر رویکردهای مدرنی محسوب شده که از طریق به اشتراک گذاری اطلاعات و تصمیم گیری های مشترک باعث افزایش بازدهی زنجیره تأمین شده و عملکرد آن را بهبود می بخشند.

به اشتراک گذاری اطلاعات نیز یکی از نکات کلیدی این تحقیق می باشد. به طور کلی، به اشتراک گذاری اطلاعات، چه به عنوان جزئی از ساز و کارهای مدرن مشارکت، و چه به عنوان یک فرآیند

³ Electronic Data Interchange (EDI)

⁴ Quick Response (QR)

⁵ Efficient Consumer Response (ECR)

⁶ Vendor-Managed Inventory (VMI)

⁷ Collaborative Planning, Forecasting and Replenishment (CPFR)

مستقل، موردی است که در بهبود بازدهی زنجیره تأمین مورد توجه است. اما از آنجایی که برخی از مطالعات به صرفه جویی قابل توجهی ناشی از به اشتراک گذاری اطلاعات دست نیافته و یا مزایای حاصل از آن را وابسته به عوامل دیگر دانسته اند، ارزش به اشتراک گذاری اطلاعات همچنان نامشخص است.

این تحقیق در ابتدا به تشریح کامل ویژگی های ساز و کارهای مشارکت می پردازد. در ادامه با استفاده از مدلی که در پی مطالعه ادبیات موضوع حاصل شده است و با استفاده از نظر خبرگان از طریق پرسشنامه، به بررسی عوامل تأثیرگذار بر عملکرد زنجیره تأمین، به ویژه به اشتراک گذاری اطلاعات و ساز و کارهای نوین مشارکتی، پرداخته شده و در فصل چهارم داده های جمع آوری شده و محاسبات آماری مربوط به آن ها ارائه می گردد. در فصل پنجم نیز با استفاده از نتایج بررسی مدل و همچنین نتایج حاصل از پرسشنامه به ارائه نتایج تأثیر به کارگیری ساز و کارهای نوین مشارکتی بر عملکرد زنجیره تأمین پرداخته می شود. در نهایت نیز پیشنهاداتی برای تحقیقات آتی ارائه خواهد گردید.

۲-۱- تعریف و بیان مسأله

در عصر رقابتی حاضر، کاهش هزینه های تولید تنها عامل کمک کننده سازمان ها در دستیابی به مزیت رقابتی و حفظ آن نمی باشد، بلکه عوامل دیگری مانند بهبود سطح خدمات رسانی به مشتری، سفارشی سازی محصولات، زمان ارسال و تحویل، و کیفیت محصولات جزو مهم ترین عوامل دخیل در رقابتی بودن سازمان هستند. در نتیجه سازمان ها باید با توجه به این عوامل و به منظور بهبود و حفظ رقابتی بودن سازمان خود استراتژی های جدیدی را در ایجاد یک مدیریت زنجیره تأمین یکپارچه یا مشارکتی تدوین نمایند. با ایجاد یک محیط مشارکتی بین تأمین کنندگان، محدودیت های بین طرفین درگیر در زنجیره تأمین کاهش یافته و از طریق ایجاد یک رابطه برد-برد زمینه برای دستیابی به منافع مشترک حاصل می گردد.

مدیریت مشارکتی زنجیره تأمین استراتژی جدیدی است که از دهه ۹۰ تکامل یافته است. مدیریت مشارکتی زنجیره تأمین نه تنها به اشتراک‌گذاری و تبادل اطلاعات را تسهیل می‌کند، بلکه با در نظر گرفتن تمامی زمینه‌های عملکردی در زنجیره تأمین زمینه را به منظور به اشتراک‌گذاری دانش، مخاطره‌ها و سود فراهم می‌سازد (چاندرا و کوما ۲۰۰۱). مدیریت مشارکتی زنجیره تأمین را می‌توان به شکل زیر تعریف نمود:

تمامی شرکت‌های دخیل در زنجیره تأمین برای دستیابی به هدفی واحد به طور فعال با یکدیگر همکاری نموده و این کار را از طریق به اشتراک‌گذاری اطلاعات، مخاطره‌ها و سود، و حتی در برخی موارد با به اشتراک‌گذاری چگونگی عملکرد و تصمیم‌گیری، به انجام می‌رسانند (منتزر، فوگین و همکاران ۲۰۰۰).

طبق این تعریف، می‌توان مشاهده نمود که با پیاده‌سازی مدیریت مشارکتی زنجیره تأمین، تمامی طرفین (تأمین‌کنندگان، تولیدکنندگان و مشتریان) نیازمند ایجاد اعتماد بین یکدیگر به عنوان مهمترین اصل این مشارکت استراتژیک می‌باشند. این اعتماد خود منجر به پیدایش اصول دیگری از جمله روابط باز، کمک‌های متقابل، اقدامات اصلاحی و پیشگیرانه بین طرفین و همگام نمودن منابع می‌گردد.

با این که در مورد مزایای به کارگیری رویکردهای نوین مشارکتی صحبت‌های فراوانی شده است، اما به دلیل جدید بودن این ساز و کارها نتایج مثبت آن برای بسیاری از سازمان‌ها، به ویژه در کشورهای کمتر توسعه یافته، همچنان مبهم و نامشخص است. از این رو یکی از مواردی که می‌تواند این مشکل را تا حدودی برطرف نموده و در زمینه اثرات مثبت به کارگیری این ساز و کارهای نوین مشارکتی در زنجیره تأمین آگاه‌سازی نماید، انجام پژوهش‌ها و بررسی‌های آکادمیک است.

تا به حال مطالعات مختلفی در زمینه بررسی اثرات ساز و کارهای مدرن مشارکتی بر عملکرد زنجیره تأمین به انجام رسیده است. موردی که باید بدان توجه شود آن است که اکثر مطالعات انجام شده در این زمینه به صورت شبیه‌سازی مدل بوده و با شرایط دنیای واقعی بسیار متفاوت هستند. با وجود آن که انجام شبیه‌سازی کاری ارزشمند و نسبتاً پیچیده است، اما از آنجایی که هرکدام از محققین مدل‌های

زنجیره تأمینی با توجه به دیدگاه خود طراحی کرده و شبیه سازی های خود را بر اساس همان مدل ها به انجام رسانده اند (که در اغلب مواد به منظور جلوگیری از پیچیده تر شدن مدل ساده طراحی شده اند مثلاً شامل یک فروشنده و یک تأمین کننده)، در نهایت شاهد نتایج متفاوت و در برخی موارد کاملاً متضاد هستیم.

هدف اصلی این پژوهش بررسی تأثیر به کارگیری ساز و کارهای نوین مشارکت در زنجیره تأمین، و همچنین به اشتراک گذاری اطلاعات به عنوان مهم ترین رکن ایجاد مشارکت در زنجیره تأمین، بر عملکرد زنجیره تأمین می باشد. یکی از نقاط قوت تحقیق پیش رو در آن است که با بررسی در زنجیره تأمین شرکت ملی نفت ایران و آگاهی از نقاط ضعف و عوارض موجود در آن که محقق پیش از طراحی عنوان این تحقیق در قالب یک پروژه بر آن اشراف یافته است، و همچنین با استفاده از نظرات خبرگان و کارشناسان درگیر در بخش های کلیدی این زنجیره تأمین، سعی بر آن است که به نتایج واقعی تر و قابل استناد تری دست یافته و به این سؤال مهم پاسخ دهیم که چرا سازمان هایی مانند شرکت ملی نفت ایران نیازمند آن هستند که به استفاده از رویکردهای نوین مشارکتی در زنجیره تأمین روی آورند.

۳-۱- اهمیت و ضرورت تحقیق

شرکت ملی نفت ایران با مشکلات بسیاری در زمینه تأمین کالا، از جمله طولانی بودن بسیار زیاد زمان تحویل، ناتوانی در تأمین نیازهای متقاضیان، انباشت بسیار زیاد کالا در انبارها و... دست به گریبان است. از آنجایی که بیشتر صنایع داخل کشورمان همانند شرکت ملی نفت ایران، به دلایل مختلفی که از حوصله این تحقیق خارج است همچنان به استفاده از رویکردهای سنتی خود در مدیریت زنجیره تأمین خود ادامه داده و هزینه های هنگفتی هم به خود و هم اقتصاد کشور وارد می کنند، امید است نتایج این تحقیق تأثیرات مثبت به کارگیری رویکردهای نوین در زنجیره تأمین سازمان های به روز در دنیا را به صورت آشکارتر و قابل قبول تری نمایان ساخته و به عنوان محرکی برای به کارگیری آن ها در صنایع این کشور، به خصوص در شرکت ملی نفت ایران به عنوان موتور محرک اقتصاد ایران، عمل نماید.

۴-۱- اهداف تحقیق

۱. بررسی عوامل تأثیرگذار بر عملکرد زنجیره تأمین
۲. بررسی تأثیر رویکردهای نوین مشارکتی در زنجیره تأمین بر عملکرد آن
۳. بررسی میزان تأثیر به اشتراک گذاری اطلاعات بر عملکرد زنجیره تأمین
۴. ترغیب مدیران به به کارگیری رویکردهای نوین در مدیریت زنجیره تأمین
۵. کمک به سازمان ها در انتخاب نوع رویکرد مشارکتی با توجه به ماهیت عملیاتی و اولویت های آن ها
۶. کمک به تمامی محققان در انجام مطالعات و تحقیقات مشابه آتی

۵-۱- سوال تحقیق و فرضیه ها

۱-۵-۱- سوالات تحقیق

۱. آیا استفاده از ساز و کارهای نوین مشارکتی باعث بهبود عملکرد زنجیره تأمین می شود؟
۲. آیا به اشتراک گذاشتن اطلاعات باعث بهبود عملکرد زنجیره تأمین می شود؟
۳. مهم ترین عوامل تأثیرگذار بر عملکرد زنجیره تأمین کدامند؟

۲-۱-۵- فرضیات تحقیق

۱-۲-۱-۵- فرضیات اصلی تحقیق

۱. استفاده از ساز و کارهای نوین مشارکتی باعث بهبود عملکرد زنجیره تأمین می شود.
۲. به اشتراک گذاشتن اطلاعات باعث بهبود عملکرد زنجیره تأمین می شود.
۳. زمان تحویل بر عملکرد زنجیره تأمین تأثیرگذار است.

۴. هزینه های زنجیره تأمین بر عملکرد آن تأثیرگذارند.
۵. الگوی تقاضای مورد استفاده بر عملکرد زنجیره تأمین تأثیر گذار است.

۲-۲-۵-۱- فرضیات فرعی تحقیق

۱. ساز و کار مشارکتی مورد استفاده بر سوددهی نهایی زنجیره تأمین تأثیرگذار است.
۲. ساز و کار مشارکتی مورد استفاده بر سطح سرویس به مشتری تأثیرگذار است.
۳. ساز و کار مشارکتی مورد استفاده بر اثر شلاقی زنجیره تأمین تأثیرگذار است.
۴. به اشتراک گذاری اطلاعات بر سوددهی نهایی زنجیره تأمین تأثیرگذار است.
۵. به اشتراک گذاری اطلاعات بر سطح سرویس به مشتری تأثیرگذار است.
۶. به اشتراک گذاری اطلاعات بر اثر شلاقی زنجیره تأمین تأثیرگذار است.
۷. زمان تحویل بر سوددهی نهایی زنجیره تأمین تأثیرگذار است.
۸. زمان تحویل بر سطح سرویس به مشتری تأثیرگذار است.
۹. زمان تحویل بر اثر شلاقی زنجیره تأمین تأثیرگذار است.
۱۰. ساختار هزینه بر سوددهی نهایی زنجیره تأمین تأثیرگذار است.
۱۱. ساختار هزینه بر سطح سرویس به مشتری تأثیرگذار است.
۱۲. الگوی تقاضای مورد استفاده بر اثر شلاقی زنجیره تأمین تأثیرگذار است.

۶-۱- نتایج مورد انتظار از اجرا و استفاده کنندگان از نتایج تحقیق

انتظار می رود با بررسی تأثیر رویکردهای نوین مشارکت در زنجیره تأمین؛ وی.ام.آی.وسی.پی.اف.آر. بر عملکرد زنجیره تأمین یک سازمان، اولاً برتری این رویکردها در مقابل رویکرد سنتی نشان داده شده و از طرف دیگر با مقایسه این رویکردها با یکدیگر مشخص گردد که هر یک تا چه میزان باعث بهبود در عملکرد زنجیره تأمین می گردند. با توجه به این که اکثر سازمان های تولیدی، صنعتی و خدماتی در